

Kā suns kā kaķis

Pērs Nilsons

No zviedru valodas tulkojusi Mudīte Treimane

Grāmatas vāku ilustrējusi Rūta Briede

Liels un mazs, 2019

ISBN: 978-9934-574-34-4

Sinopse

Vienkāršs, taču emocionāli dziļš romāns jauniešiem. Galvenais varonis dzīvo kopā ar mammu, bet viņa tētis pirms vairākiem gadiem ir izdarījis pašnāvību. Mamma iemīlas vēlreiz, un viņas jaunā partnera meita ir dumpinieciska pusaudze. Starp abiem pusaudžiem (kuru dzimumu autors lasītājam atklāj tikai grāmatas beigu daļā) sākotnēji valda nepatika un dusmas, bet pēc meitenes pašnāvības mēģinājuma brāļa un māsas starpā dzimst draudzība, kas pāraug no vecākiem slēptā romantiskā un seksuālā mīlestībā. Šis ir nopietns stāsts par pieaugšanu un robežām, kuras tiek noskaidrotas sāpīgos pārdzīvojumos. Autoram piemīt prasme ar maz vārdiem pastāstīt daudz, un, kaut arī teksts un saturs ir koncentrēts un poētiski spēcīgs, lasīt uzrakstīto var viegli un plūstoši.

Grāmata piemērota pusaudžiem un jauniešiem no 14 gadu vecuma.

Noskaties īsu video par grāmatu [šeit!](#)

Grāmatas izdošanu atbalstījusi Eiropas Savienības programma „Radošā Eiropa” un Zviedrijas mākslas padome.

Par autoru:

Rakstnieks **Pērs Nilsons** (1954) ir viens no populārākajiem bērnu un jauniešu rakstniekiem Zviedrijā. Viņš ir sarakstījis 40 grāmatas un viņa darbi tulkoti 20 valodās. Pērs Nilsons ir saņēmis vairākas starptautiskas balvas: prestižo Vācijas Jauniešu literatūras balvu (*Deutscher Jugendliteraturpreis*, 1997), Astridas Lindgrēnes memoriālo balvu (*ALMA*) (1999), kā arī *Los Angeles Times* Grāmatu balvu (*Los Angeles Times Book Prize*, 2006), Zviedrijas Augusta balvu (2006) un lasīšanas veicināšanas balvu „Grāmata ikvienam” (*En bok för alla*) (2017). Laikā no 1997. līdz 2010. gadam Pērs Nilsons bija Zviedrijas Bērnu grāmatu akadēmijas loceklis.

Par tulkotāju:

Mudīte Treimane (1948) ir viena no Latvijas izcilākajām un pieredzējušākajām tulkotājām, kas strādā šajā nozarē jau kopš 1980. gada. Lielākā daļa viņas tulkojumu veikti no zviedru valodas, kā arī no dāņu un norvēģu valodas. Saņēmusi *Sveriges Författarfond* prēmiju par zviedru literatūras popularizēšanu ārzemēs un Starptautisko Jāņa Baltvilka balvu bērnu literatūrā un grāmatu mākslā par veikumu Baltijas jūras reģiona bērnu literatūras tulkošanā.

Mudīte Treimane

Kā tu izvēlējies tulkotāja profesiju, kāpēc?

Vēlēšanās tulkot man radās, lasot angļu literatūru, kad mācījos LU Svešvalodu fakultātes pēdējā kursā – pirms 47 gadiem (1974. gadā). Bet toreiz es vēl nesāku tulkot.

Kā tu izvēlējies valodu, no kuras tulko?

1974. gadā kursos sāku mācīties zviedru valodu un man ļoti iepatikās šī valoda. Pēc tam daudz lasīju zviedru literatūru – galvenokārt stāstus, bērnu un jauniešu grāmatas. Radās vēlēšanās pārtulkot tās, lai arī citi var izlasīt šos brīnišķīgos darbus. No 1980. gada mani tulkojumi – skandināvu noveles un stāsti – tika publicēti laikrakstā „Literatūra un Māksla”.

Kas tev visvairāk patīk, tulkojot bērnu grāmatas?

Tulkojot bērnu grāmatas (tāpat kā jauniešu un pieaugušo grāmatas), man patīk absolūti viss tulkošanas process.

Kas bija visgrūtākais, tulkojot šo grāmatu? Kam bija īpaši jāpievērš uzmanība?

Visgrūtākais grāmatas „Kā suns, kā kaķis” tulkojumā bija izvairīties no vietniekvārdu „viņš” un „viņa” lietošanas. Autora lakoniskajā tekstā tie parādās gandrīz pašās stāsta beigās, un tulkojumā bija jābūt tieši tāpat. Tāpēc gandrīz visu tulkošanas laiku to nelietošanai bija jāpievērš īpaša uzmanība.

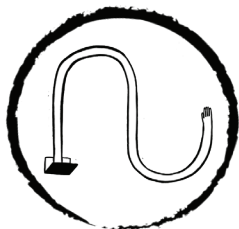
UZDEVUMI UN AKTIVIĀTES

Materiāli tapuši sadarbībā ar Pusaudžu un jauniešu psihoterapijas centru (www.pusaudzis.lv).

Stāstā atspoguļotas vairākas ar pusaudžu mentālo veselību un seksualitāti saistītas tēmas. Mentālās veselības grūtības pusaudžu vecumposmā ir bieži sastopamas – aptuveni 1 no 4 skolas vecuma pusaudžiem sastapies ar kādu no tām. Biežākās grūtības ir depresija, trauksme, kā arī tieksme uz paškaitējumu (piem., graizīšanās). Nereti šīs tēmas var raisīt neziņu vai bažas. Tā, piemēram, pieaugušie var bažīties, ka pašnāvības apspriešana ar pusaudžiem var rosināt viņu interesi par to un radīt papildu riskus. Tomēr pētījumi rāda, ka sarunas par pašnāvību nepaaugstina iespēju, ka pusaudzis varētu sev kaitēt. Tieši otrādi, atklātas sarunas, kā arī norādes par vēlamu rīcību, var ievērojami samazināt nopietnus riskus un normalizēt palīdzības meklēšanu. Viens no efektīvākajiem veidiem, kā runāt ar pusaudžiem par šiem tematiem, ir pārrunāt piemērus no vienaudžu dzīves, tostarp arī literāros darbos aprakstīto pieredzi.

Ja uzdevumu veikšanas gaitā jums rodas kādas bažas vai pusaudzis norāda uz vēlmi vai vajadzību pēc palīdzības, vērsieties pie skolas atbalsta personāla (psihologs, sociālais pedagogs) vai konsultējieties ar speciālistu, zvanot uz Bērnu un pusaudžu uzticības tālruni 116111 (visu diennakti).

1. uzdevums: Pusaudžu mentālā veselība

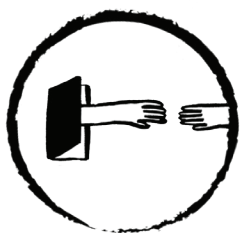
Mentālā veselība nozīmē to, kā cilvēks jūtas, domā un uzvedas. Šeit ir minētas biežākās mentālās veselības grūtības, ar kurām var sastapties pusaudži.

Pārrunājiet:

Kuras no tām piedzīvoja grāmatas varoņi? Kā tās izpaudās?

- Depresija
- Alkohola un narkotiku pārmērīga lietošana
- Trauksme, panikas lēkmes
- Paškaitējums (darīšana sev pāri, lai izjustu sāpes)
- Ēšanas traucējumi (badošanās, bieža pārēšanās)
- Pašnāvības mēģinājums
- Problemātiska vai agresīva uzvedība (klaiņošana, bieža iekulšanās kautiņos vai nepatikšanās)
- Grūtības koncentrēties vai mācīties

2. Diskusija: Iekšējā nakts

„Dažreiz manu sirdi pilda nakts – tā viņš bieži sacīja.”

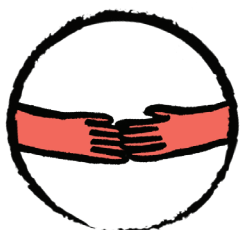
Pārrunājiet:

Kā jūs saprotat šos vārdus? Kas ir tās lietas, kuras piepilda grāmatas varoņu sirdis ar nakti?

Kādos veidos viņi mēģina no šīs nakts atbrīvoties?

Salīdziniet, kuri no šiem veidiem (piemēram, apreibinošu vielu lietošana) ilgtermiņā nav palīdzoši un rada vēl tumšāku nakti, un kuri (tuvas attiecības ar otru cilvēku, uzticēšanās) ir vairāk palīdzoši.

3. Diskusija: Pirmā seksuālā pieredze

Stāstā ir aprakstīta galvenā varoņa pirmā seksuālā pieredze.

Pārrunājiet:

Kāpēc mamma ir šokēta, uzzinot par to, un draud ziņot policijai?

Kādas bija jūsu sajūtas, lasot, ka abi stāsta abi varoņi sāka gulēt vienā gultā un pieskarties viens otram? Kā jūs vērtējat viņu attiecības?

Kāds, jūsuprāt, ir piemērotākais vecums un veids, kā iegūt pirmo seksuālo pieredzi?

4. uzdevums: Palīdzi draugam!

Uzdevums paredzēts mazām grupām vai darbam pāros.

Viena no stāsta galvenajām tēmām ir pašnāvība. Lai arī pusaudžiem ir normāli reizēm aizdomāties par nāvi, tomēr paškaitēšana un vēlme vai mēģinājumi izdarīt pašnāvību visbiežāk liecina par mentālās veselības grūtībām.

Pārrunājiet:

Kā jūs rīkotos, ja uzzinātu, ka jūsu draugs paškaitē (graizās, pārdozē vielas) vai vēlas izdarīt pašnāvību?

Izveidojiet sarakstu ar lietām, kuras jūs darītu vai ieteiktu draugam.

Līdzīgā veidā uzskaitiet lietas, kuras noteikti nedarītu vai neteiktu.

Salīdziniet savas atbildes ar pārējām grupām un izveidojiet kopīgu rīcības plānu.

Izveidojiet plakātu „Kā palīdzēt draugam?” un novietojiet klasē pie sienas.

Ieteikums:

Plānā vajadzētu iekļaut šādas lietas: izrunāties, uzklausīt, palīdzēt atrast palīdzību (psihologu, atbalsta dienestu), pastāstīt kādam uzticamam pieaugušajam, zvanīt uz Bērn un pusaudžu uzticības telefonu: 116111.

Lietas, kuras nevajadzētu darīt: ignorēt, slēpt, jokoties par to, mēģināt visu atrisināt tikai saviem spēkiem.

5. uzdevums: Kas ir mīlestība?

Stāsta galvenajam varonim nometnē tiek dots uzdevums uzrakstīt dzejoli, saviem vārdiem pārstāstot Bībeles citātu par mīlestību.

Atrodiet šī citāta oriģinālu (Pāvila 1. vēstule korintiešiem, 13. nodaļa).

Salīdziniet oriģinālu ar dzejoli, kuru stāsta varonis uzrakstīja nometnē. Kas ir kopīgais, un kādas ir galvenās atšķirības?

Kura versija jums šķiet tuvāka vai saprotamāka – Bībeles teksts vai stāsta varoņa rakstītais? Kāpēc?

Stāsta varoņi šaubās un meklē atbildi uz to, kas ir mīlestība. Dažreiz viņiem šķiet, ka tādas nemaz nav vai arī tā pa īstam nav iespējama. Citreiz viņi to sajūt un piedzīvo attiecībās viens ar otru. Uzrakstiet savu versiju par mīlestību. Tas var būt dzejolis vai cits saviem vārdiem uzrakstīts teksts – galvenais, lai tajā ir iekļautas jūsu domas vai pieredze.